HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לרבות [א] את השחקים א) [1] והניחם שם מלמד [ב] שטעונין גניזה ר' דוסא אומר ראוין הן לכהן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן יום הכפורים אחר מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר עבודה היא ומר סבר לאו עבודה היא לא דכולי עלמא עבודה היא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר צריכא קרא לרבויי ומר סבר לא צריכא קרא לרבויי בעי ר' אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה תא שמע דתני ר' חייא נאמר כאן [2] והרים ונאמר להלן [3] והרים מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו אמר רב [ג] ארבע ג) עבודות זר חייב עליהן מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים וניסוך היין ולוי אמר אף תרומת הדשן וכן תני לוי במתניתיה אף תרומת הדשן מאי טעמא דרב דכתיב [4] ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרוכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת [ד] עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם [ה] עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח ורב ההוא לאתויי [ו] שבע הזאות שבפנים ושבמצורע ולוי נפקא ליה מדבר וכל דבר ורב דבר וכל דבר לא דריש ואימא לכל דבר המזבח כלל עבודת מתנה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא אמר קרא ולמבית

לרבות שחקים. שכשירין לכל עבודה ובלבד שלא יהו מקורעין והכי קאמר בזבחים (דף יח.). ואזדא רבי דוסא לטעמיה לא שייך הכא למימר דהא כולה מלתא אגב גררא נסבה: **מאי לאו.** רבי יהודה ורבי דוסא בהא פליגי דר"י דדריש ילבש להביא מצנפת ואבנט סבר עבודה היא ובעי מצנפת ואבנט ור' דוסא סבר לאו עבודה היא ולא בעי מצנפת ואבנט: **צריכא קרא לרבויי.** דלא תימא הני דווקא ולמימרא דלאו עבודה: **ומר סבר לא צריכא לרבויי לה מקרא.** דכיון דגלי בה כתונת בד קדש ומכנסי קדש אשמעינן דעבודה היא ובעיא כולהו וכי אתא קרא לרבויי לבגדי יוה"כ אתא: **מתרומת מעשר ילפינן לה.** דהא והרים כתיב לשון והרמותם ממנו (במדבר יח) והויא בשיעור אחד ג) מעשרה בדשן המערכה: **או מתרומת מדין.** דכתיב (שם לא) והרמות מכס לה' וגו' אחד נפש מחמש המאות: **תא שמע.** דמהרמת קומץ ילפינן לה לא יפחות משיעור מלא הקומץ ואם רצה להוסיף יוסיף דהא ליכא למימר דווקא קאמר דהא לא אפשר לפשוט ברמץ גחלים רותחות (ידיו) לקמוץ: **ארבע עבודות כו'.** אע"פ שכולן מוזהר עליהן זר אין חיוב מיתה אלא בארבע האלו כדמפרש ואזיל: **ואתה ובניך אתך וגו'.** סיפיה דקרא והזר הקרב יומת: **עבודת מתנה.** שאתה נותן על המזבח ולא עבודת סילוק שאתה מסלק וסר מעל המזבח כגון תרומת הדשן: **עבודה תמה.** עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר ולא שיש אחריה עבודה כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה אבל זריקה עבודה אחרונה שבדם וכן הקטרה בקומץ מנחה ובאברים ופדרים וכן ניסוך היין בכל השנה וכן המים בחג: **לכל דבר המזבח.** לרבות עבודת סילוק אם עבודה תמה היא כגון תרומת הדשן: **שבע הזאות שבפנים.** שמזה על הפרוכת מפר העלם דבר ופר משיח ושל יוה"כ ושבמצורע שמזה מלוג שמן בהיכל כדכתיב (ויקרא יד) והזה מן השמן באצבעו וגו' דסלקא דעתך אמינא לאו דבר המזבח הוא להכי רבי לכל: **ולוי נפקא להו.** כולהו מיניה מדבר לכל דבר דהא דבר המזבח גופיה יתירה הוא ונגמר מיניה תרומת הדשן ומריבויא דלכל דריש ביה הזאה הפנימית:

מתרומת מעשר ילפינן לה כו'. תימה לי אמאי לא מספקא ליה נמי אי מתרומה גדולה ילפינן לה ויש לומר משום דבתרומת הדשן כתיב והרים ובתרומת מעשר נמי כתיב והרמותם ובתרומת מדין נמי כתיב והרמות מכס אבל בתרומה גדולה לא כתיב במלות לוויה לשון הרמה אלא כתיב ד) ראשית דגנך וגו' עד תתן לו והא דכתיב (במדבר טו) כתרומת גורן כן תרימו אותה תרימו דכתיב בחלה כתיב וא"ת ואמאי לא מבעיא ליה אי ילפינן מחלה יש לומר דוהרים מהרמותם או מוהרמות ילפינן אבל והרים מתרימו לא ילפינן דלא דמו כולי האי להדדי אי נמי יש לומר דילפינן תרומה קמייתא מתרומה קמייתא דנהי דלתרומת מעשר יש תרומה גדולה קודם לה מ"מ בלוים דמשתעי קרא זו היא תרומה קמייתא דחייבינהו קרא לאפוקי חלה שיש תרומה גדולה קודמת אי נמי יש לומר כיון דתרומה גדולה וחלה אין להם שיעור מפורש ילמד סתום מן המפורש דהיינו מתרומת מעשר או מתרומת מדין ואין להקשות תרומה גדולה וחלה גופייהו אמאי לא גמרינן בהאי גזירה שוה דיהא להם שיעור די"ל כיון דכתיב בהו ראשית דגנך ואפילו דגן אחד וכן בחלה נמי כתיב ראשית עריסותיכם ומה שפירש רש"י מתרומת מדין אחד מחמש מאות אע"ג דהוה נמי התם אחד מחמשים נראה לו מחמש מאות ילפינן משום דכתיב אצל ה) והרימו ולי היה נראה יותר ללמד ממדין אחד מנ' כדדרשינן ו) בירושלמי בינונית אחד מחמשים דכתיב אחד אחוז מן החמשים כל שאתה אוחז ממקום אחר יהא כזה ותימה לי מאי מספקא ליה אי גמרינן מתרומת מעשר או ממדין פשיטא ז) דיותר סברא הוא ללמוד מתרומת מעשר דורות מדורות מללמוד ממדין דורות משעה ולפי מה שפירש דמאחד אחוז מן החמשים גמרינן ניחא דמשמע כל שאתה אוחז ממקום אחר יהא כזה ואפילו לפרש"י ז"ל ז) דוהרים שהוא מלשון יחיד מוהרמות שגם הוא לשון יחיד גמרינן אבל מוהרמותם שמא לא ניחא ליה למילף אי נמי תרומת הדשן שהיא מלות עבודת ציבור מתרומת מדין דשייכא בכל ישראל גמרינן אבל תרומת מעשר בלוים נאמרה אבל תימה לי מאי שנא דלא נסתפק אי מוהרים ממנו בקומצו גמרינן דדמיא ליה טפי מכולהו דבאידי ואידי כתיב והרים וי"ל משום דלא מצינו למיגמר לגמרי כי התם שיתרום תרומת הדשן בקומצו פן יכוה כמו שפרש"י להכי לא הוה ס"ד למילף מיניה ואפילו הכי פשיט דגמרינן מיניה כיון דדמי ליה דבאידי ואידי והרים כתיב: **ולוי** רבי רחמנא לכל דבר המזבח. הכא לא הוה מצי למיפרך ומה ראית לרבות עבודת סילוק ולמעוטי עבודה שאינה תמה דיש לומר דעבודת סילוק דבר המזבח היא אבל עבודה שאין תמה אינה במזבח אבל קשה לי אם כן ליחייב אסידור מערכה נמי דהא עבודת מזבח נמי היא ומה ראית למעט אותה ולרבות עבודת סילוק אלא יש לומר תרומת הדשן עדיפא שקודמת לכל: **לאתויי** שבע הזאות שבפנים ושבמצורע. תימה הוא דקא חשיב ארבע עבודות שזר חייב עליהם וקא חשיב ניסוך היין וניסוך המים בתרתי ולא חשיב הזאת דם והזאות דשמן לפנים נמי בתרתי וי"ל דניסוך המים והיין חשיבי ומשכחת להו שהן באין בגלל עצמן להכי חשבינהו באנפי נפשייהו אבל הזאות דשמן באות בגלל זבח שיש עמהן מיני דמים ולהכי הוה בכלל זריקה: **אין** בכלל אלא מה שבפרט. תימה לי א"כ לכל דבר המזבח למה לי כדקאמר דבר לכל דבר ח) [ואפילו אם תמצא לומר דלכל מרבה הזאות שבפנים ושבמצורע מ"מ קשיא כיון דלכל משמע כללא] אדרבה לפרוך לאידך גיסא דהוה לן למימר דלכל דבר המזבח הוה להו שני כללות הסמוכין זה לזה והטל פרט ביניהם ועבדתם עבודת מתנה ודונם בכלל ופרט וכלל ולכל חשיב כלל כמו בכל כדדרשינן בכל אשר תשאלך נפשך כלל והכי אמרינן בפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד:) ובר"פ מרובה (שם דף סד.) בכל כללא וא"כ נרבי מכעין הפרט אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק ואע"ג דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא דיינינן באלו טריפות (חולין דף סז.) כי האי גוונא ונראה דשמא בכל ולכל לחודיה לא חשיב כללא אלא כשיש שום תיבה מפורשת מאותו ענין אלו כמו התם דכתיב בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר וכן בדברות דכתיב וכל בהמתך והיא דפרק שלשה מינין (נזיר דף לה.) ט) חמור או שור או שה פרט וכל כלל בהמה חזר ופרט י"ל ההיא ר"א היא אי נמי שאני התם דכתיב ברישא חמור או שור והדר וכל אבל הכא דכתיב ברישא דענינא לכל הוה ליה כלל שאינו מלא ואין דנין אותו בכלל ופרט וכי האי גוונא אמרינן בריש פ"ק דזבחים (דף ד:) אימא יעשה כלל זבח פרט ומשני אי הוה כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח שלמים הוה ליה כלל שאין מלא וכו': אלא

מסורת הש"ס

א) [לעיל יב: לקמן ס. וש"נ], ב) [זבחים קיב:], ג) נ"א ממאה, ד) [דברים יח], ה) [נ"ל והרמות], ו) [וכן איתא בתוספתא דתרומות פ"ה ה"ד והביאו רש"י חולין קלז: ד"ה דאורייתא], ז) י"ל, ח) רש"א, ט) [ע"ש גי' התוס' ד"ה וכי יתן],

◆

תורה אור השלם

1. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם: ויקרא טז כג
2. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
3. וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיְיָ: ויקרא ו ח
4. וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: במדבר יח ז

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה מתרומת מעשר וכו' דיותר סברא הוא ללמוד מתרומת מעשר. עי' מנחות דף עז ע"ב:

◆

מוסף רש"י

והניחם שם. גבי בגדי יום הכפורים כתיב ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקדש והניחם שם (לעיל יב:). מלמד שטעונין גניזה. עולמית, ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא כ"ג ליום כפורים אחר (חולין קיז.). ראויין הן לכהן הדיוט. כל השנה, שהן הן הבגדים הראויין לשימוש הדיוט, כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט (פסחים כו.).

◆

תום' ישנים

מתרומת מעשר ילפינן לה כו'. תימה אמאי לא קא מיבעיא ליה אי מתרומה גדולה אי מחלה דכתיב בה [במדבר טו, כ] תרימו (אתם) [אותה] ילפינן לה דאין להם שיעור מן התורה. י"ל דאין הכי נמי אלא דלא חשיב אלא אלו. אבל תימה לרבנו אלחנן דמכל מקום אמאי לא תיפשוט להו מסתמא דלא בעיא שיעור כיון דלא כתיב בה, [ו]שמא הוה ס"ד משום דרשה או משום פסוק שצריך שיעור. מה להלן בקומצו כו'. ואינו פושט (מכדי) [מגדי] בעייתו כלום. ומכאן ראיה (ושאר) [לשאר] מקומות בתלמוד שאינו פושט לא זה ולא זה ממה ששואל. אף כאן בקומצו. ומ"מ לא דמי למנחה ממש, שכאן כשר יותר מקומצו שאי אפשר לו לחפון הרמץ ולקמוץ כדפי' בקונטרס. וניסוך היין והמים. תימה מאי שנא דחשיב ניסוך יין ומים תרי והקטרה חד, אדרבה הוה ליה למיחשב הקטרה תרי שהוא על המזבח החיצון ומזבח הקטרת, אבל שני (אילונין) [ניסוכין] הן במזבח החיצון. וי"ל דכיון שאין ניסוך המים אלא פעם אחת בשנה וניסוך היין יום יום, מחשיב להו תרתי. ה"ר יוסף. אבל אין נראה לומר דלא חשיב אלא הני דעל המזבח החיצון ואם היה [חשיב] בהני דברים של מזבח הפנימי הוה חשיב נמי ה' דברים, דהא לקמן פריך וליחייב נמי זר שסידר את השולחן, אלמא היה לו למנותן אי מחייב אע"ג דבהיכל הוה. רבי רחמנא לכל דבר לרבות עבודת סילוק. וא"ת לרבות עבודה שיש אחריה עבודה. י"ל א"כ עבודת (מתנה) [תמה] למאי אתא, אבל איכא לאוקומי (ועבדתם) [עבודת מתנה] בשאר עבודת סילוק כגון הוצאת הדשן. וא"ת אמאי לא מוקי ליה לקרא לרבות הוצאת כף ומחתה ודישון מזבח הפנימי והמנורה. י"ל שאין עבודות (טהורות) [גמורות] ואינן חשובות סילוק כתרומת הדשן שהיא על המזבח. לרבות עבודת סילוק. מכאן קשה לגירסת הספרים בסוף פירקין [כח, א] גבי הא דבעי עבודה תמה לחייב עליה זר, והרי תרומת הדשן דלאו עבודה תמה היא וחייב עליה זר, ואילו הכא משמע שעבודה תמה היא מדלא מרבי הכא קבלה והולכה דליחייב בהן זר אע"פ שיש אחריה עבודה, אלא ש"מ דבעינן דווקא עבודת סילוק שהיא עבודה תמה. מיהו יש לדחות דלא בעי לרבויי אלא עבודות (חמורות) [גמורות] וחשובות שיהו על המזבח כדפי' לעיל. וכי האי גוונא מפרש בסוף פירקין דפשיטא ליה לתלמודא דאין זר חייב אלא על עבודות שאין נעשות בלילה, ואע"ג דלא אשכחן מיעוטא. אבל מ"מ קשיא אמאי לא מרבי זר שסידר את

עין משפט נר מצוה

טו א * מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה ד:
* כפי שציין הרב בעל עין משפט לעיל בדף יב: על את השחקים מיי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה יו"ד צ"ל גם כאן כן:
טז ב מיי' שם הלכה ה:
יז ג מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה ב:
יח ד שם הלכה ח:
יט ה שם הלכה ב:
כ ו שם הלכה ג:

◆

רבינו חננאל

ת"ק סבר עבודה היא, ור' דוסא סבר לאו עבודה היא. ודחינן לא כ"ע עבודה היא, ות"ק סבר צריך קרא לרבויי. לפיכך כתיב ילבש לרבות מצנפת ואבנט. ור' דוסא סבר לא צריך קרא לרבויי. **בעי ר' אבין תרומת הדשן בכמה,** מתרומת מעשר ילפינן לה, והוא חלק אחד מעשרה כדכתיב והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. **או מתרומת** מדין כדכתיב אחד אחוז מן החמשים. ופשטנה לא מזה ולא מזה ילפינן אלא מתרומת המנחה וזו תרומת קומץ. **אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה,** ואילו הן, זריקה הקטר ניסוך המים וניסוך היין. שנאמר ואתה ובניך אתך תשמרו וגו' ועבדתם, עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה. עבודת מתנה ולא עבודת סילוק, על זה כתיב והזר הקרב יומת, (הילכת) [הלכך] בעינן עבודת (סילוק) [מתנה] ועבודה תמה שאין אחריה עבודה. ולוי אמר אף (זו) [זר] שהרים תרומת הדשן חייב מיתה שנאמר דבר המזבח ואפי' זה. ורב, כתב רחמנא דבר המזבח לרבויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע כו'. ופשוטה היא.

◆

תום' ישנים (המשך)

השולחן ובזיכין ומערכה כדפריך לקמן, אלא ש"מ דלא מרבי אלא שאין אחריהן עבודה אל[מ]א תרומת הדשן עבודה תמה היא, וה"נ מוכח לקמן בסמוך [דפריך] ואימא לכל דבר כלל כו', עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא, משמע דעבודה תמה בעינן מדלא קאמר ולא עבודה שיש אחריה עבודה דלא [ממעטינן] לה לתרומת הדשן מעבודה שיש אחריה עבודה, ופריך נמי בסמוך אי הכי ועבדתם נמי כו' הא בחוץ אפילו עבודה שיש אחריה עבודה, ואי תרומת הדשן לאו עבודה תמה היא, מאי קא פריך, אין ודאי ה"נ ד[מ]מאי [ד]מרבינן בעבודת סילוק תרומת הדשן ה"נ מרבינן בעבודה שיש אחריה עבודה תרומת הדשן, אלא ש"מ דעבודה תמה היא. וכן פי' בקונטרס לקמן בסוף [פירקין] דעבודה תמה היא. אך זו הקושיא דועבדתם יש לדחות דהכי פריך, דבשלמא מעבודת סילוק ליכא לרבויי אלא תרומת הדשן דעדיפא מכולהו שהיא על המזבח והוצאת הדשן פחותה משאר עבודות אע"פ שהיא על המזבח שהיא בבגדים פחותים, אבל עבודה שיש אחריה עבודה הוה לן לרבויי כל עבודות חשובות כעין תרומת הדשן כגון סידור מערכה ושני גיזרי עצים, ואמאי לא מרבינן ביה אלא תרומת הדשן, אבל מ"מ [נראה] כדפרישית. וא"ת לגירסת הספרים, על כרחך תמה היא שאין אחריה עבודה, דהא [ד]הוצאת הדשן היתה אחריה, (ש)הרי דשן שהיה מרים לא היה עושה בו עבודות אחרות, דהכי נמי זריקה חשובה עבודה תמה ואע"ג דאיכא שפיכת שיריים, וכן שבע הזאות שבפנים ואע"פ שאח"כ היה עושה מתן דמים על מזבח החיצון, וכן מזה בחטאת דלקמן ואע"פ שהיה אחריו מילוי, ואיכא מאן דאמר בפרק שני דמעילה [ח, א] דמעכבי. י"ל שההנחה היתה [אחר] ההרמה דכתיב ושמו. וא"ת לפי' הקונטרס נמי אינה עבודה תמה שההנחה היתה אחר כך. י"ל שזהו הכל עבודה אחת. א"נ הנחה היתה כשרה בזר. וא"ת ואם צריך [הנחה] על המזבח בכהן למה חושבה עבודת סילוק כיון שיש הנחה אחריה. י"ל כי העיקר הוא הסילוק. לאתויי שבע הזאות שבפנים. וא"ת פשיטא דזר חייב עליהן מיהא משום ביאה ריקנית. י"ל כגון ששגג בביאה. לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע. דס"ד דלאו עבודות תמות הן שאחר שהזה ז' פעמים מן הדם כתיב [ויקרא ד, ז] ונתן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה', וא"כ אין זו עבודה תמה שבאותה שעה עושה עבודה מן הדם, קמ"ל דעבודה תמה היא, שמאותו דם שהזה אין אחריה עבודה, דלא דמי להולכה ולקבלה שמאותו דם שקיבל (ושזרק) והוליך יש אחריו עבודת זריקה, ולא דמי נמי לזר שסידר לחם הפנים דלא נגמרה המלאכה עד סידור הבזיכין דכתיב [שם כד, ז] (ונתן) [ונתת] על המערכה לבונה זכה, ולא